కాకుండానే నంబ్రి వేలార్జించాడు. పది మంది యెదుటా ప్రతిజ్ఞచేసి పట్టపగలే తల తరిగినా భానుమూర్తిని కుదుర్చుకొంటేచాలు. పదివేలైనా నష్టమేముంది? అట్లా స్పష్టంగా అనేవారు లేకపోయినా అంతటి ధీమా మాత్రం ఆ ప్రాంతమంతా పాదుకపోయింది.

సరస్వతి పేరుకు తగ్గట్టుగా కున్నా కొద్దిగా చదువుకొన్నది. ఆమె పరిజ్ఞానమత్యంత పరిమితమైనది కావచ్చు కాని ఆలోచనలకు మాత్రం అవధుల్లేవు. 'న్యాయాన్ని గురించి వాదించినపుడు గదా మీరు న్యాయవాదులు. నాకు తెలిసి మీరు అన్యాయస్థులపక్షమే వహిస్తున్నారు గనుక అన్యాయవాదు' లన్నది సరస్వతి భానుమూర్తికి కాఫీ నిస్తూ. 'న్యాయవాదంటే న్యాయమును వ్యాఖ్యానించేవాడే వెర్రిదానా' అన్నాడు భానుమూర్తి. 'ఐతే న్యాయ వ్యాఖ్యాత, అనండి. న్యాయవాది ననడం అన్యాయం అంటూ రెట్టించింది సరస్వతి 'ఇదంతా నీ పిచ్చిగానీ...నీ కెందుకే ఊరుకోక' అంటూ నవ్వుతూ ఆఫీసు గదికి వెళ్లిపోయాడు భానుమూర్తి.

భానుమూర్తి అన్నట్లు సరస్వతికా ధర్మసందేహం పిచ్చిగానే పరిణమించింది. రోజూ వేంకటేశ్వరుని పటం ముందు రెండుమూడు నిమిషాలుమాత్రమే నిలబడేది రానురాను అరగంటవరకూ నిశ్చలంగా కూర్చుని వీణను మీటుతూ, 'ఏడుకొండలవాసా శ్రీ వేంకటేశా! అలిమేలు మంగ శ్రీ ఆకాశగంగా,' అని పాడుకొంటూ ఉంటుంది. అత్తామామలు ఈ వ్యవహారాన్ని గూర్చి అంతగా పట్టించుకోకపోయినా ఏదో ప్రమాదం పొడసూపుతున్నట్లు మాత్రం పసిబట్టారు. మామ చక్రపాణిలో కొంత చాదస్తమున్నా మనిషి మంచివాడు. కొడుకు లాయరై బోర్డు కట్టేవరకూ కోదండరాముని గుడిలో అర్చకుడుగానే ఉన్నాడు.

'నీకు తెలియదు సరస్వతి వక్కీలు వృత్తియే అంత. అన్యాయాన్ని అన్యాయంగా, అన్యాయాన్ని న్యాయంగా, ధర్మాన్ని అధర్మంగా అధర్మాన్ని ధర్మంగా, నీతిని అవినీతిగా, అవినీతిని నీతిగా, నిజాన్ని అబద్ధంగా అబద్ధాన్ని నిజంగా నిరూపించగలవాడే లాయరు. లాయరన్నా లైయ్యరన్నా ఒకటేనమ్మా.' అంటూ మొదలుపెట్టాడు చక్రపాణి. సరస్వతి అరటికాయలు తరుగుతూ వింటున్నది.

'మన రాజనీతిలో సహితం అపరాధులు శిక్షించబడకుంటే ఆ పాపం రాజుకు చెందుతుందనిలేదమ్మా.'

'ఇంకా ఏముంది రాజనీతిలో?' అమాయకంగా ప్రశ్నించింది సరస్వతి.

'అపరాధులు తప్పుకొన్నా ప్రమాదం లేదు. నిరపరాధులు మాత్రం శిక్షించబడితే రాజవంశమే నశిస్తుందని ఉందమ్మ.'

'అవునవును. దొంగలకూ హంతకులకూ బుద్ధిబలాన్ని అమ్ముకోటం ఆ సంపాదనతో జీవించడం వృత్తిధర్మం. బాగానే ఉంది మామయ్యా నాకు తెలియక అడుగుతాను. అదే దొంగలకూ హంతకులకూ కండబలం ఉన్నవాడు తోడ్పడితే శిక్షార్హుడా?'

'ఈ ధర్మసూత్రాలన్నీ నీ కర్థం కావు సరస్వతీ. ధర్మవ్యాధుని కథ చదివావా? ఎవరి వృత్తి వారిదిగదా! నువ్వూ 'లా' చదివుంటే యిట్లా మాట్లాడవు'

'లా' చదివినవారల్లా న్యాయాన్ని న్యాయమనే చెబుతున్నారనా మీ భావం?'

'ఆం...అదే.. అదే అట్లా చెబితే కోర్టులే ఉండవు. మనవాడికి సంపాదనా వుండదు.'

'కూర తరగడం ఐందీ?' అత్తగారు పెరటిలోనుండి కేకవేసింది. సరస్వతి అరటికాయ ముక్కల్ని తీసుకెళ్లింది.

చక్రపాణికి సరస్వతిమీద గొప్ప అభిమానం. ఆమె ఇంట్లో అడుగుపెట్టిన నాటినుండీ భానుమూర్తి పట్టిన కేసల్లా బంగారమైపోతున్నది. వచ్చే కేసులు సైతం సామాన్యమైనవి కావు. పార్టీలా జేబుల నిండుకూ పచ్చపట్లుంచుకొన్నవారే. పిచ్చయ్య వ్యవహారంలో ఫీజెంతో నిర్ణయం కాలేదు కానీ ఎన్నివేలైనా వెనుకాడేమాట లేదు. సరస్వతి సలక్షణమైన ఇల్లాలు కాకుంటే యింత సంపదా చేకూరుతుందా? ఈనాడో రేపో కారు కూడా కొనాలంటున్నాడు భానుమూర్తి. సుబేదార్ కాలనీలో అడుక్కి అడుగు నాలుగురూపాయల లెక్కన ఇంటిజాగా రిజిస్టరు కూడా అయిపోయింది. ఇంకో పదేండ్లు ఇట్లాగే గడిస్తే కోటికి పడగెత్తినా అబ్బుర మేమీకాదు. ఏబీ సీడీలు రాని నాటు వక్కీళ్ళే లక్షలార్జించినపుడు యం. ఏ., బి.యల్ చదివిన భానుమూర్తి కోటీశ్వరుడు కావడంలో వింతేమున్నది? ఇదంతా సరస్వతమ్మ జాతక ప్రభావమేనని చక్రపాణి గాఢ నమ్మకం.

'ఆ బెరడు వెందుకల్లా జివిరేశావ్? వాటిలో ఏవో 'విటమిన్లున్నా'యని అబ్బాయి చెబుతూనే ఉంటాడుగా!' అంటూ కూర్చున్నది జానకమ్మ. కోడలుపై తనకేమీ కక్ష లేకపోయినా అనుక్షణం తన స్థానాన్ని మాత్రం ఏదో ఒకవిధంగా భద్రపరచుకొంటూ ఉంటుంది జానకమ్మ.

'అది కావత్తయ్యా! ఆ విటమిన్లు అరటికాయలో కాకుండా బెరడులో ఉండటం చెట్టు తప్పా? రైతు తప్పా? దేవుని తప్పా?' అన్నది నవ్వుతూ సరస్వతి.

'ఆర్డరార్డర్' అంటూ లోనికి వచ్చాడు భానుమూర్తి. 'యువరానర్' అంటూ ఫలహారాన్ని అందిచ్చింది సరస్వతి ఈ డైలాగ్సును విన్న చక్రపాణి 'మనవాడికి జడ్జి అయ్యే యోగం కూడ ఉన్నట్టున్నదే' అని లోలోన ఉబ్బిపోయాడు.

వెంగయ్య హత్యకేసు ఆరుమాసాలు జరిగింది. అందరూ అనుకొన్నట్లే ఎగిరిపోయింది ఎర్రగడ్డ పొట్టులాగా. భానుమూర్తి పేరు ప్రతిష్ఠలు వేయి సలుగు చెరగులా ప్రాకిపోయినవి పదిమందీ చూస్తుండగనే పట్టపగలే జరిగిన ఖూనీ కేసులో పిచ్చయ్య తప్పుకోవడమంటే సామాన్యమా?

జడ్జిమెంటును విన్న నాటిరేయి సరస్వతి జాగరణ చేసింది. ఈ పాపంనుండి భానుమూర్తిని తప్పించమని ఏడుకొండలవాని వేడుకొన్నది. 'ఏడుకొండలవాస శ్రీ వేంకటేశ! అలిమేలుమంగ శ్రీ ఆకాశగంగా' పాడుతూపాడుతూ ఉన్నట్టుండి ఆఫీసు గదిలోకివెళ్లి 'మీరేమైన చెప్పండి. ఈ పాపంలో ఏదో కొంత భాగం మీకూ ఉంది. తిరుపతికి వెళ్లి తలనీ లాలిచ్చి దేవుని దర్శించుకొని హుండీలో కానుక వేసి ఆకాశగంగలో మునిగితే ఉన్న పాపాల తోపాటు అన్ని పాపాలూ పోతాయన్నది. భానుమూర్తి నవ్వుతూ 'వెళ్లి పడుకో'

పి పిచ్చగాని' అంటూ యింకో కట్టవెత్తి ముందు పెట్టుకొన్నాడు.

ఆ మరునాడు సరస్వతి చాల ఆలస్యంగా లేచింది. జానకమ్మ పలకరించినా పర ధ్యానంగా ఉండిపోయింది. చక్రపాణిని చూచి వెక్కివెక్కి యేడ్చింది ఒళ్ళు వెచ్చగా ఉంటే జ్వరం వచ్చిందేమోనని డాక్టర్ కోసం కబురంపారు. డాక్టరువచ్చి విశ్రాంతి అవసరమని చెప్పి మందిచ్చి వెళ్ళి పోయాడు. వారంరోజులు గడిచినా సర స్వతి మంచంపైకి లేవనే లేదు. ఎవరు పలకరిం చినా ఏదో ఏకాంతంలో నుండి ఉలిక్కి పడి సమాధానమిస్తుంటుంది. ప్రశ్నకు జవాబుకూ సంబంధమే ఉండదు.

'ఈ కాఫీ త్రాగవే. ఉదయంనుండి గుక్కెడు మంచినీళ్ళైనా లేకుంటే ఏమౌతుందో తెలుసా?' జానకమ్మ బతిమ లాడుతూ అన్నది,

'ఆకాశగంగలో స్నానంచేస్తే అన్ని పాపాలూ పోతాయి. ఉన్న డబ్బునంతా వేంకటేశుని హుండీలో వేస్తే...

'విన్నావే, సరస్వతీ కాఫీ త్రాగమంటే ఏమిటే నీ వాగుడు?' భుజాలనుపట్టి కదు పుతూ మంచంపైకి లేపింది జానకమ్మ. 'కాఫీనా' గట్టిగా నవ్వింది సరస్వతి. 'ఆ పాలు హంతకుని పైకంతో వచ్చిందా? కాఫీ పొడి గజదొంగ డబ్బుతోనా? చక్కెర కన్నెపిల్లను చెరచిన ఏ రవుడీయో యిచ్చిన రూకలతో...'

జానకమ్మకు తల తిరిగిపోయింది.

ఆకాశగంగ

'పడుకో పడుకో మాట్లాడకేం' అంటూ కూటంలోనికి వెళ్ళిపోయింది. అప్పుడే జట్‌లో నుండి దిగిన భానుమూర్తి లోప లికి వచ్చి కోటూ గౌనూ మంచం కోడిపై పడవేశాడు.

'అబ్బీ...అమ్మాయి విషయం ఏదో చూడకుంటే...' జానకమ్మను మాట్లాడ నివ్వకుండానే 'ఆఁ డాక్టర్ చెప్పారు లేమ్మా. అది హిస్టీరియా. ఉదయం మద రాసుకో వేలూరికో తీసుకెడితే అదే బాగవు తుందిలే' అన్నాడు భానుమూర్తి.

'హిస్టీరియానా? అంటే...'

'అదొక జబ్బులే. కాఫీ పట్టుకరా' అని పెరటిలోనికి దారితీశాడు భానుమూర్తి.

జానకమ్మలో ఆకస్మికంగా అర్థంకాని ఆందోళన ఆరంభమైంది అట్టి వయసు మళ్ళని ఆడవారికి అనేక రకాలైన జబ్బులు సంక్రమించడం ఆశ్చర్యంకాదు ఇట్లా ఏవో ఏవేవో మాటలు మాట్లా డ్డంచేత గాలి సోకుడని ఆమె అనుమానం. అందుకు తగ్గవారిచేత చికిత్స చేయించ వచ్చు. లేదా చోళంగిపురానికి వెళ్ళి అర్ధ మండలం యోగ నరసింహస్వామికి సేవ చేయించినా నయంకావచ్చు. ఈ ఆలోచ నతో కాఫీ కప్పు నందిస్తూ 'చూడు నాయనా, చోళంగిపురానికివెళ్ళి కొండ పాళెంలో వారంరోజులుండి వస్తాము. నువ్వు రావద్దుగానీ నేమా మీ నాన్నా అమ్మాయిని తీసుకవెడతాము. వారం రోజుల్లోనే స్వామి స్వప్నంలో కన్పించి ఏన్నాళ్ళుండవలసిందీ చెప్పేస్తాడు' అన్నది జానకమ్మ.

భానుమూర్తి కాఫీ త్రాగుతూ 'అంతా పిచ్చికాకుంటే స్వామి యేమిటి? స్వప్న మేమిటీ? నాన్నరాగానే వేకువన ప్రయాణ మని చెప్పు. వేలూరికి పోదాం. కారుకూడా అడిగిపెట్టాను' అని చెప్పి ఆఫీసుగదికి వెళ్ళిపోయాడు.

జానకమ్మ హృదయం చివుక్కుమన్నది. అసలు భానుమూర్తి పుట్టిందే అంజ నేయస్వామి వరంతో. కొండపాళెంలో ఒక్క మండలం జానకమ్మ, చక్రపాణి సేవ చేశారు. ఒకరోజు నరసింహస్వామి కొండ నధిరోహించి యోగనరసింహస్వామికి నూటయెనిమిది ప్రదక్షిణాలుచేసి సేవించే వారు. ఇంకో నాడు ఆంజనేయస్వామి కొండనెక్కి యోగాంజనేయునికి వందా యెనిమిదిమార్లు ప్రదక్షణాలు చేసేవారు. ఇట్లా కొండలెక్కి గుడులుచుట్టిపూజిస్తే జానకమ్మ స్వప్నంలో స్వామి వానర రూపంలో సాక్షాత్కరించి పెద్దజామపండి చ్చాడు. ఆ మాసంలోనే గర్భంనిలిచింది. భానుమూర్తికోసం ఆ దంపతులు పడ్డ తపన అలాంటిది. అట్లా పుట్టినవాడే ఇప్పుడేం స్వామి అంటూ ఇష్టం వచ్చి నట్లల్లా మాట్లాడుతున్నాడు. ఐనా తానెవరు? ఏదో వేళకింత కబళం వేసింది తిని రామా గోవిందా అంటూ కాల క్షేపం చెయ్యాలికానీ అబ్బాయి మాటకు అడ్డం చెబితే ఏముందిక?

ఆరాత్రి చక్రపాణి చాల దీర్ఘంగా ఆలోచించాడు. సరస్వతికి ఏ జబ్బూలేదని అతని అనుమానం. ఆమెలో పాపభీతి అమితంగా ఉంది. కాఫీలో పాలు హంత కుని పైకంతో వచ్చింది. కాఫీ పొడి గజ దొంగ పైకంతో కొన్నది. చక్కెర కన్నె పిల్లను చెరచిన ఏ రౌడీయో యిచ్చిన రూకలతోనో కొన్నది. అన్న ధోరణిలోని అంతరార్థం యేమై ఉంటుంది? సర స్వతి ఇట్లా అన్నదని జానకమ్మ చెప్పిన ప్పటినుండీ చక్రపాణి సతమతమైపోతు న్నాడు. అసలు సరస్వతిలో యిల్లాంటి అనుమానాలు యెందుకు ప్రవేశించాయి? హంతకులు, రౌడీలు, గజదొంగలు, బ్లాక్

మూర్ఖులు, లంచగొండులూ గుమ్మంలో అడుగుపెట్టడమే తన కిష్టంలేదు. ఆఫీసు గదిలో వెంకటేశ్వరుని బొమ్మను ఉంచడానికైనా సైతం ఆమె ఆత్మ అంగీకరించలేదు.

'ఇక్కడ దయ్యాల పటాలు, భూతాల బొమ్మలు, ఇటాలి నృత్య చిత్రాలను ఉంచాలి కాని దేవుని మూర్తులెందుకు మామయ్యా' అని నవ్వుతూనే దేవస్థానం వారి కేలెండర్లు తీసుకెళ్ళి కూలంలో తగిలించింది. 'వృత్తిధర్మమంటే ఏమిటి? డాక్టర్ వున్న రోగాన్ని కుదర్చడమా? లేని రోగాన్ని సృష్టించడమా?' అని మొండిగా వాదిస్తుంది సరస్వతి.

చక్రపాణి యెక్కువగా చదువుకోలేదు. ఆంగ్లభాషా పరిచయ మత్యంత స్వల్పం. బారిష్టర్ గాంధీనుండి భూలాభాయి దేశాయి వరకూ గుర్తుంచుకున్నారు. సత్యాన్ని గుర్తింపచెయ్యడానికి ఉచితంగా కోర్టులకు వెళ్ళి వాదించిన న్యాయవాదులెందరో ఉన్నారు. అబ్బాయిని అడిగితే 'హంతకుడు కోరినప్పుడు అతని పక్షం వకాల్తా పుచ్చుకోకపోవడం అన్యాయమంటాడు. అధర్మమనీ చెబుతాడు. ఏమిటో మరి చక్రపాణికి శరీమంతా వేడెక్కిపోయింది. ఎవ్వరికీ లేని ధర్మసందేహం సరస్వతికే ఎందుకు పుట్టాలి? అసలు దీనిని ఒక ధర్మసందేహమని చెప్పడంలో ధర్మముందా? ధర్మమంటే ఏమిటి? ఇట్లా ఆలోచిస్తూనే మూడవ జాములో మెల్లగా కునుకుతీశాడు. కలత నిదురలో ఏదో కల. సరస్వతి ముఖంనిండుకూ పసుపు రాసుకొన్నది. పెద్ద తిలకం పెట్టుకొన్నది. కొత్త బట్టలతో లక్ష్మివలె కళకళలాడుతున్నది. ఒక చేతిలో వీణ. మరో చేతిలో కామాక్షి దీపం! మెల్లగా అడుగుపై అడుగువేస్తూ కడప దిగి వెళ్ళిపోతున్నది. తానేమో బిగ్గరగా 'సరస్వతీ! సరస్వతీ' అంటూ రోదిస్తున్నాడు.

చక్రపాణి స్వప్నావస్థలోనే పెట్టిన కేకలకు జానకమ్మ మేలుకొన్నది. ఆమెకు స్వప్న వృత్తాంతాన్ని చెబితే ఇంకేమున్నది? 'ఏదో కలవరింతలే' అంటూ సరస్వతి గదివైపు వెళ్ళాడు. ఆమె నిశ్చింతగా నిద్రపోతున్నది. జానకమ్మ కూడా సరస్వతిని చూచి వచ్చి పడుకొన్నది. చక్రపాణికి నిద్రపట్టలేదు. ఏదో యెరుగలేని ప్రమాదం ముందున్నదని అంతరాత్మ స్పష్టంగా హెచ్చరిస్తున్నది. అంతా భగవదేచ్ఛ అనుకొన్నాడు.

వేకువన నాలుగింటికే కారువచ్చి ఇంటి ముందు ఆగింది. బాషాసాహెబు కారు కేసులో భానుమూర్తి వకాల్తా పుచ్చుకొని ఉన్నందున సాహెబుగారు కారు పంపించారు. కారుక్రింద పడ్డవాడు అనామకుడేమీ కాడు. ఆరు మహాడీలు అరవై ఎకరాల పంట పొలమూ వున్న పదిలక్షల కుబేరుడు ప్రతాపయ్య కొడుకు. పుట్టిందీ ఒక్కడే. గిట్టిందీ ఒక్కడే. ఎంతైనా తగలబడతాను ఉండిమాత్రం ఎవర్ని ఉద్ధరించడానికి కూచున్నాడు ప్రతాపయ్య. కర్మజాలక ఆ సమయంలో కారు నడిపింది డ్రైవరుకాడు. బాషా కొడుకు కాశిం. విధివిలాసం వాడూ తండ్రికొక్కడే బిడ్డ. ఎటూ పోయినవాడు పోయాడు. వీడుకూడా ఉరికంబ మెందుకెక్కాలని లోకం అంటున్నది. కాని డబ్బుగదా! ప్రతాపయ్య ఉన్న పదిలక్షలూ ఎవరనుభవించడానికి? సుప్రీంకోర్టుదాకా చల్లి పారేస్తానంటున్నాడు. ఈ కేసు భానుమూర్తి చేతిలో పడింది గనుక భయమే లేదని బాషా నమ్మకం. భానుమూర్తి నోరుతెరచి అడగాలి కాని కారును ఓవూట కివ్వడమేమిటి ఉచితంగానే ఉంచుకోమని చెప్పగలడు బాషా. భానుమూర్తి పైకి చెప్పకున్నా మనస్సులో మాత్రం అనుకొనే ఉన్నాడు. డబ్బులిచ్చి కారును కొనే అవసరం తప్పింది. కాశిం బ్రతికి బయట పడితే అంతేచాలు. ఆమాత్రం తాను చెయ్యగలడు. ఫస్ట్‌క్లాసు కారు రానే వస్తుంది. అసలది యాక్సిడెంటే కదా! ఊపిరిసలపకుండా ఆ కేసులోనే నిమగ్నుడయ్యాడు భానుమూర్తి. ఆనాడు కూడా అర్ధరాత్రి వరకూ అదే కట్టను చూస్తున్నాడు.

ఉదయం ఐదింటికే కారు బయలుదేరింది. తొమ్మిదోగంటకల్లా ఆస్పత్రిలో అడ్మిషన్ పూర్తిచేశారు. కోర్టుకు వెళ్ళక తప్పదని భానుమూర్తి నాన్నగారి చేతికి రెండువందలిచ్చి కారెక్కాడు.

సరస్వతి కొద్దిగా కోలుకొంటున్నట్లు కన్పించినా ఒంట్లో సత్తువమాత్రం దిగజారిపోతున్నది. భాషా కారు అందుబాటులో నున్నా భానుమూర్తికి వ్యవధిలేదు. పరిసరాలలో పదిమైళ్ళ పరిధిలో నున్న పెద్ద కేసులన్నీ తనకే వస్తున్నాయి. భానుమూర్తి ప్రతిభతో పెద్ద వ్యాపారం కుటుంబ పరిశ్రమగా రూపొందినదని అంటే అతిశయోక్తి అనుకోరాదు. అతనికీ కేసులంటే నల్లేరుపై బండి. కేసులు చిన్నవైనా చిల్లరెక్కువ. అర్ధాంగిని విస్మరించి ఆదాయాన్నే చూస్తున్నాడని అనుకోరాదు. ఆమెవద్ద కూచొని మాత్రం చేయగలిగిందేముంది? తానెటూ డాక్టరు కాడు. ప్లీడరాయె. వృథాగా అమూల్యమైన కాలాన్ని వినియోగించడం అర్థరహితమని అతని వాదం. ప్రతి సమస్యనూ హేతువాదంతో పరిష్కరించడం అతనికలవాటు. ఐనా గుమాస్తాను రెండుమార్లు పంపించాడు. దేనికైనా మంచిదని మరో మూడు వందలు పైకంకూడా యిచ్చి పంపాడు.

పదిహేను రోజులు గడిచాక చక్రపాణి గుమాస్తాతో చెప్పి పంపడమేగాక రెండు జాబులు వ్రాసిన వెనుక భానుమూర్తి వేలూరికి ప్రయాణమయ్యాడు. ఆ రాత్రి ఎంతో బలవంతంతో అక్కడే ఆగిపోయాడు. సరస్వతి మాట్లాడుతున్నది కాని స్వరం మాత్రం చాల సన్నగిల్లింది ఆమె మాటల్లో యెన్నో భావాలు దోబూచులాడుకొంటున్నవి. ఆశ్చర్యమేమంటే ప్రతి అయిదు నిమిషాలకూ ఆమె ఆకాశగంగను స్మరిస్తుంది. 'ఆకాశగంగ చల్లని తల్లి. అక్కడ స్నానంచేస్తే సర్వ పాపాలు నాశనమవుతాయి. మీరు వెళ్ళిరండి. నామాట వినండి. వెంకటేశ్వరు డెంత మంచివాడనుకొన్నారు. ఏడుకొండలవాడు ఎంత చక్కనివాడు.'

'ఇంకా ఉంది నాన్నా పిచ్చి. నెలరోజైనా ఇక్కడే ఉండటం మంచిది' అన్నాడామె మాటలు విన్న భానుమూర్తి.

'పిచ్చి. పిచ్చి, అయ్యో తల్లీ! ఆకాశగంగా! అలిమేలు మంగా!...' అంటూ వెలవెలా పోతున్న సరస్వతిని చూచి 'ఏడ్చావ్ పడుకో' అంటూ వెళ్ళిపోయాడు భానుమూర్తి.

బాగా చదువుకోకపోయినా అమ్మాయి చురుగ్గా ఉందని ఆనాడు నాన్నగారి బలవంతాన అంగీకరించాడు కానీ మరీ యింత అధ్వాన్నంగా తయారవుతుందనుకోలేదు భానుమూర్తి. ఐనా అదే నయమవుతుందిలే అనుకొంటూ వెళ్ళి పడుకొన్నాడు.

ఉదయం ఎనిమిదింటికే ఊరికి వచ్చేశాడు. ఇంటి ముందు కారు ఆగింది. అన్ని తలుపులూ తెరువబడే వున్నవి. ఐదారు మంది పోలీసులున్నారక్కడ భానుమూర్తి ఆశ్చర్యంతో లోపల అడుగు పెట్టాడు. ఏముంది? అంతా ఐపోయింది. రెండుమూడు క్షణాలలోనే గ్రహించాడు. పాతికవేలు రొక్కం, భార్య నగలు, వంటగదిలో పాత్రలు బీరువాలో బట్టలు... ఇదేం కలా యదార్థమా! రెండు కళ్ళా నులుముకొని పరిశీలించి చూశాడు. నిజమే. అంతా పోయింది. ఆఫీసు గదిలోలా పుస్తకాలూ, ఫర్నిచరూ, రికార్డులూ తప్ప అంతా ఊడ్చేశారు.

భానుమూర్తి పట్టుతప్పి పేము కుర్చీలో చతికిలపడి పగిలిపోతున్న గుండెల్ని చిక్కబట్టుకొన్నాడు. చెమటపడుతున్నా నాలుక పిడచగట్టుకొని పోతున్నది.

'రాత్రి ఎప్పుడో జరిగినట్లుంది. ఉదయం తెలిసిందే పరుగెత్తుకొంటూ వచ్చామండీ' అన్నాడు కానిస్టేబుల్ ఎంతో సానుభూతిని వ్యక్తం చేస్తూ. భానుమూర్తి ఏమీ మాట్లాడకుండా ఇంటి వంతా కలయ చూస్తున్నాడు వీధివైపే తాళాలను బద్దలుకొట్టి లోపలికి ప్రవేశించినట్లు జాడలు కన్పిస్తున్నవి. అంతే ఐవుంటుంది. ఏం చెయ్యాలిప్పుడు? ఆ పాతిక వేలుతోపాటు ఈ పాతికవేలనూ బ్యాంకిలోనే పడవేసి వుంటే ప్రమాదం తప్పి వుండేది. ఈ ఇన్‌కంటాక్సు వాళ్ళు ప్రాణాలను తోడేస్తారు. రొక్కం యింత పోయిందన్నా చిక్కే. అయినా ఏదో చెప్పి తప్పుకోవచ్చు. దేనికి పోయినవన్నీ లిస్టు వ్రాస్తే! ఎన్నని? ఏవేవని? పచ్చనోట్లూ బంగారం తప్ప గుడ్డా గుసురూ చెంబూ గిన్నెల విషయం తనకేం తెలుసు? దేనికీ అప్పన్నైనా రమంటే...ఆమెకు తెలిస్తే కుప్పకూలి పోతుంది. ఇంతకూ ఈ దొంగల్ని పట్టేదెట్లా? ఈ పోలీసుల కంటే ఆ పోలీసు కుక్కలే నయంకదా! వాటిని తెప్పిస్తే...!

'మీరు వచ్చాక లోపలెవరూ అడుగు పెట్టలేదు కదా?' ఉన్నట్టుండి ప్రశ్నించాడు భానుమూర్తి.

'లేదండీ' అన్నారు పోలీసులందరూ ఏకకంఠంతో. భానుమూర్తి ఒకసారి వారి ముఖాలవైపు చూశాడు. ఆ క్రితం మూడు రోజులకు ముందు నాటి రాత్రి అనూరాధా వర్కుషాపులో నాలుగు బేరింగులు దొంగిలించిన అబ్బాయిని పోలీసులకు అప్పగిస్తే అబ్బాయినీ, బేరింగుల్నీ రిపోర్టునూ అదృశ్యం చేసి కూచున్నారని ఊరు ఊరంతా ఒక్కటే గోలగా వుంది. ఎవరినీ నమ్మడానికి వీలుకాని 'దినాలివి. కంచెలు చేలను మేస్తాయని గోడలు పెడితే అవి కూడా దాడిచేస్తున్న అధ్వాన్నపు రోజులివి. అయినా తాను లాయరు. వారు పోలీసులు! ఎవరి వృత్తి ధర్మం వారిది!

'సరే. అంతా రికార్డు చెయ్యండి. తలుపులకు తాళంపెట్టి ఆ ఆ కుక్కల్ని తెప్పిద్దాం. ఆఁ... మన యస్. పి. గారు న్నారు కదా!'

'ఉన్నారండీ' మళ్ళీ ఏక కంఠంతో సమాధానమిచ్చారు పోలీసులు. లాయరు వ్యవహారమిది. అందులోనూ భానుమూర్తి విషయం చెప్పాలా? ఆవులిస్తే ప్రేవుల్ని లెక్క పెట్టడమే కాదు. పాగా తాకితే చాలు పండినెరిసిన వెంట్రుక లెన్నో నెరిసిపోకుండా, మిగిలి ఉన్న నల్లని కురులెన్నో అంచనా వేసే అఖండ ప్రతిభావంతుడు భానుమూర్తి.

భానుమూర్తి ఇంటిలో దొంగలు పడ్డ విషయం దశదిశలా ప్రాకిపోయింది. దొంగల్ని పట్టుకొని శిక్షించకుండా

పాముమును కాటువెయ్యకుండా ఊరుకొంటాడా భానుమూర్తి! పోలీసులు అష్టకష్టాలు పడి గాలించి అచూకీ తీసి కాటువేసిన పామునే గుర్తించడానికి వీలుకాని పాముని మొండిగా వాదించి దొంగల తప్పజెప్పించిన భానుమూర్తి తనసొమ్ముల నెలా గుర్తించ గలడో చూడాలని నిరీక్షిస్తున్నవారూ లేకపోలేదు. భానుమూర్తి కోర్టులో విజృంభించి 'పేరు లేదు కనుక ఈ వెండి కంచం నీదేనని ఎలా చెప్పగలవ'ంటూ నిలదీసి అడిగినరోజులున్నవి. మరో కేసులో ఈ పచ్చనోట్లపై నెంబర్లు తెలుసా? ఈ నోట్లు ఈ వందరూపాయల నోట్లు నీవేనని ఎట్లా చెప్పగలవని నాలుగువేలు పోగొట్టుకొన్న వెంకటేశాన్ని ఏడిపించి ఏడుచెరువుల నీళ్ళు త్రాగించాడు. అత్యంత రహస్యమంటూ చెవుల్లోనే ఊదుకొన్నారు ఊరంతా! ఆ కేసును కొట్టివేస్తే ఆ నాలుగువేలలో సగం భానుమూర్తిదని మాట చేసుకొన్నారంటారు. పాపం పుణ్యం భగవంతు డెరుగు. కానీ భానుమూర్తి యింట్లో పడ్డ దొంగలు మాత్రం ఆయన వకాల్తా పుచ్చుకొనే పార్టీలలో ప్రముఖులైన గజదొంగలేనని ఒక అపోహ నాడవాడా ప్రాకిపోయింది. దొంగలు మాత్రం అంత చెడ్డవారా? దేశమంతా చెడిపోయినంత బాగా వారు చెడిపోలేదే! తిన్న ఇంటికే వాసాలను లెక్కించేటంతటి ప్రజ్ఞాప్రాభవాలు వారికెలా అలవడినవి? ఆ విద్యను నేర్పే శిక్షణాలయా లెక్కడున్నవి? వారు కావేరాదని ఇటీవలనే సరిహద్దుల్లోనుండి వచ్చిన ఒక గజదొంగల ముఠా ఈ పని చేసివుంటుందని పోలీసుల వాదం!

భానుమూర్తి ఆ రోజుల్లో ఈ తతంగం లోనే పూర్తిగా మునిగిపోయాడు. మరునాడు పోయిన పాత్రలు బట్టలు తదితర వస్తు సరంజామానంతా లిస్టు వ్రాయించుకు రావడానికి వేలూరికి వెళ్ళాడు. సమయానికి చక్రపాణి లేడు. జానకమ్మ మాత్రం సరస్వతి మంచంవద్ద కూచున్నది. భానుమూర్తిని చూచి 'రా నాయనా' అంటూ లేచి నిలబడ్డది.

'అంతా పోయిందమ్మా' అంటూ కూర్చున్నాడు భానుమూర్తి. ఈ మాటల్ని విన్న సరస్వతి తిన్నగా లేచికూర్చున్నది. 'ఏమిటీ'

బాబూ అలా అంటున్నావ్?' ప్రశ్నించింది వెంటనే జానకమ్మ అర్థం పట్టలేక.

ఇంట్లో దొంగలు పడి అంతా దోచుక పోయారన్నాడు భానుమూర్తి. 'పోయిందా! పీడాపోయింది. ఇప్పుడైనా ఆ మిగిలిందేమైనా ఉంటే ఏడుకొండలవాడి హుండీలో వేసి ఆకాశగంగలో మునిగితే ఆ మిగిలిన పాపం...'

ఉండలేకపోయాడు భానుమూర్తి. కుడి చేతిని బాగా వెనక్కు చాచి గూబపై ఒక్కటి అంటించాడు. సరస్వతి గూబ గుయ్యిమన్నది. అంత పశుత్వం భానుమూర్తిలో ఎలా ప్రకోపించిందో మరి! ఎక్కడో హృదయంలో మారుమూల సరస్వతి ప్రవృత్తిపై గూడు కట్టుకొన్న అసహ్యం అప్రీతి ఏవగింపు ఒక్కసారిగా విజృంభించినవి. జానకమ్మ పట్టుకొనే లోగానే ఎడమచేత్తో సరస్వతి మరో చెంపపై ఫెళ్ళున కొట్టాడు. ఆ దెబ్బతో ఆమె స్పృహ తప్పి మంచం మీద నుండి క్రిందికి ఒరిగి పోయింది. అప్పుడే హాల్లో ప్రవేశించిన నర్సు భానుమూర్తి రెండవ దెబ్బతో క్రిందపడ్డ సరస్వతిని జానకమ్మ సాయంతో యెత్తి మంచంపై పడుకోబెట్టి నాడిని పట్టి చూచింది ఆమెకు నాడి చిక్కలేదు. రెట్టించిన ఆందోళనతో డాక్టరు దగ్గరకు పరుగెత్తింది. ఇంతలో చక్రపాణి వచ్చాడు. అదన్నీ చూడగానే జానకమ్మ బావురు మన్నది భానుమూర్తి కంపిత హృదయంతో కిటికీ ఊచల్ని పట్టుకొని బాహ్య ప్రపంచం వైపు చూస్తూ నిలబడ్డాడు. ప్రాకారం గోడపై అయిదారు కాకులు పిచ్చుక పిల్లను ప్రాణంతోనే చీల్చి వేస్తున్నవి. చూస్తుండగానే పిచ్చుక రెండు ముక్కలైనది. ఆ ముక్కల్ని ముక్కులతో కరచుకొన్న కాకులు పైకి లేచినవి. మిగిలినవి వాటిని అనుకరించాయి.

చక్రపాణి ప్రశాంతంగా నిదురపోతున్నట్లున్న సరస్వతి వైపు దృష్టిని సారించి శిలాకుడ్యం వలె నిలబడి పోయాడు. డాక్టర్ సరస్వతిని పరీక్షించి అటూ ఇటూ చూచి నిశ్శబ్దంగా వెళ్ళి పోయాడు, నాలుగైదు నిమిషాల్లోనే ఆసుపత్రి పరివారమంతా చేరి పోయారక్కడ. భానుమూర్తి ఆ గుంపులో నుండి తప్పుకొని కారు దగ్గర నిలబడ్డాడు. డ్రైవరు తన్ను సమీపించగానే నాలుగువందల రూపాయల నోట్లతోపాటు పర్సులో నున్న చిల్లర నంతా అతని వద్ద యిచ్చి 'నాన్నగారి దగ్గరిచ్చిరా' అన్నాడు. అతడు లోపలికి వెళ్ళగానే తానా వైద్యశాల నుండి నిష్క్రమించాడు.

సరస్వతి హత్య చేయబడినట్లు స్పష్టంగా గ్రహించిన డాక్టరు పోలీసులకు కబురు చెయ్యకుండా ఉండలేక పొయ్యాడు. హంతకుడామె పురుషుడే కావడం పైగా విద్యావంతుడై ఉండడం అందులోనూ మంచి లాయరుగా పేరు మోసినవాడు కావడం అందరికీ అమితమైన ఆశ్చర్యాన్ని కల్గించినవి.

ఆస్పత్రితోపాటు అన్నివాడలూ గాలించినా హంతకుని జాడ తెలియరాలేదు. అతడు పరారీ ఐనట్లు ద్యోతకమైనది. శవపరీక్షానంతరం చక్రపాణి శవాన్ని తీసుకపోయాడు. జానకమ్మ అన్ని బరువులనూ మోసే భూదేవివలె మౌనంతో వెంబడించింది.

ఇల్లు తాళం వేయబడి ఉన్నా చక్రపాణి పగులగొట్టించాడు దొంగలు పడ్డ కొంపలో అస్తమించిన గృహలక్ష్మిని చూచిన ఇరుగు పొరుగువారు ఎన్నో వ్యాఖ్యానాలు చేశారు. లోకపోకడ అట్టిది. ఏవరికర్మ వారికన్నారంతా! కాని అందరి కళ్ళూ భానుమూర్తికోసం కలయజూచాయి. చక్రపాణి ఎంతటి సత్యవాదియైనా ఆ సమయంలో చిన్న అబద్ధమాడక తప్పలేదు భానుమూర్తి అర్జంటు పనిమీద హైదరాబాదు వెళ్ళి పోయాడనీ అతడు వచ్చేవరకూ శవాన్ని అట్టే ఉంచడానికి వీల్లేదనీ అన్నాడు. సరస్వతికి తల్లిదండ్రులు లేకపోయినా అన్న నాగపూరులో ఉద్యోగం చేస్తున్నాడు. అతడూ రాలేదని తేలిపోయింది. ఉన్న బంధువులూ మిత్రులూ కలిసి సరస్వతి శవాన్ని దహనం చేశారు.

ఎట్లా తెలిసిందో చెప్పలేముకాని కాటిలో పూర్తిగా సరస్వతి శవం తగలబడకముందే భానుమూర్తియే భార్యను కొట్టి చంపాడనీ ఊరంతా పొక్కిపోయింది. ఈ వార్త నిజంకాదని అనేక మంది వాదిస్తున్నా నిజమేనని భానుమూర్తియే స్వయంగా పోలీస్‌స్టేషనుకు వెళ్ళి స్టేట్‌మెంటు యిచ్చినట్లు తెలిసి ఊరంతా విస్తుపోయారు. ఆత్మహత్యకే తలపడ్డ భానుమూర్తి తన నేరాన్ని ఒప్పుకొని శిక్షను అనుభవించడమే యుక్తమని తోచి ఊరికివచ్చి పోలీస్‌స్టేషన్లో కబురుచేశాడనికూడా కొందరన్నారు. చక్రపాణికి ఉదంతం తెలిసినవెనుక కొడుకును కలుసుకొన్నాడు. భానుమూర్తి ఎంతో నిగ్రహంగా కన్పించాడు. "బ్యాంకులో డబ్బున్నది. కర్మనంతా సక్రమంగా జరిపించండి. అమ్మను దిగులుపడవాదని చెప్పండి." అని మాత్రం చెప్పారు. జానకమ్మ జైల్లో కొడుకున్న గదిని తన కన్నీటితో కడిగి వెళ్ళిపోయింది. భానుమూర్తి మిత్రులెందరో వచ్చారు కాని అతని దృష్టిని మరల్చలేక పోయారు.

కర్మ జరిగిపోయింది. ఇంటిలో పడ్డ దొంగల ఆచూకీ మాత్రం దొరకలేదు. పోలీసుల పరిశోధన సాగుతూనే వున్నది. డాక్టరు సర్టిఫికేట్ యిచ్చాడు. నర్సు సాక్ష్యం యిచ్చింది. ఆమె సాక్ష్యంలోను జానకమ్మ సాక్ష్యంలోనూ భానుమూర్తి కోపం వచ్చి కొట్టాడనీ, రెండే దెబ్బలనీ చెప్పారు. నేరం నేరంగానే కన్పించింది. భానుమూర్తి తాను కొట్టినది సత్యమేనని ప్రకటించాడు. న్యాయమూర్తి భానుమూర్తికి నాలుగేళ్ళు కఠినశిక్ష విధించాడు. హత్య ఉద్దేశపూర్వకమైనది కాదని పేర్కొన్నా సరస్వతి ప్రాణం పోవడానికి భానుమూర్తి దెబ్బలే కారణమైనందున నాలుగేళ్ళు కఠినశిక్ష విధించడమైనదన్నాడు.

పండంటి కాపురం ఇట్లా బద్దలవుతుందని ఎవరనుకొన్నారు? వెన్నపడే తరుణంలో భాండమే బద్దలైపోయింది.

ఏ దేవుడైతే భానుమూర్తిని ప్రసాదించాడో ఆ దేవుడే వాడిని రక్షించి మనకు అప్పజెప్పాలన్నాడు చక్రపాణి. 'మనం ఈ ఊళ్లో బ్రతకలేము. పూలమ్మినచోట కట్టెలమ్మి జీవించగలమా? ఆ కొండపాళానికే వెళ్లి ఏతో సత్రంలో తలదాచుకొని ఆ స్వామికి ఈ నాలుగేళ్ళూ సేవ చేద్దామన్నది జానకమ్మ. ఈ ఆలోచన బాగానే

ఉన్నట్లు కన్పించింది చక్రపాణికి. అంతకంటె గత్యంతరం లేదు. ఇంటిని ఖాళీ చెయ్యడానికి సామాన్లుంటేగా! అన్నీ దొంగలే ఊడ్చేశారు. అలా పుస్తకాలూ, కుర్చీలూ, మేజా, మంచం వగైరాలను ఎదురింటి గోపాలయ్య కప్పజెప్పి జానకమ్మ చక్రపాణీ కట్టుబట్టలతో ఘటికాచలం రైలెక్కారు.

భానుమూర్తి చెఱసాలలో నిబ్బరంగా కూర్చున్నాడు. నెలకోమారు జానకమ్మ, చక్రపాణి జైల్లో నున్న భానుమూర్తిని కలుసుకొంటూనే వున్నారు. భానుమూర్తిలో బాహ్యంగా కన్పించని అదృశ్యశక్తి ఏదియో తన ప్రభావాన్ని విస్తృతపరచుకొంటున్నది. పైకిమాత్రం లౌకికదృష్టితో అప్యాయంగా తల్లిదండ్రులని లాలించి పంపుతున్నాడు.

అసలీ జీవితానికి నిర్వచన మేమిటి? చావుపుట్టుకల అంతర్య మేమిటి? దేవుడున్నాడా? ఉంటే ఎందుకు కన్పించడు? అసలు దేవుని చూడాలనే ఆలోచన తనకింతవరకూ పుట్టలే దెందుకు? దేవుడు తిరుపతిలోనే ఉన్నాడా? పాపాన్ని నశింపజేసే శక్తి ఒక్క ఆకాశగంగకే ఉన్నదా? తాను ఘటికాచల యోగాంజనేయుని 'వరప్రసాదం'తో జన్మించినట్లు అమ్మ చెప్పినమాట నిజమేనా? ఇట్లాంటి ప్రశ్నలు వందలు వేలు, లక్షలు! హృదయాంబుధిలో దధిమర్దనమే జరుగుతున్నది. అవతరించనున్నది అమృతమో! హాలాహలమో! బాధ. ఏదో బాధ. అమితమైన బాధ. అనిర్వచనీయమైన బాధ. ఆ భరింపరాని బాధలోనుండి ప్రభవించగలిగిన దేమివున్నది? ఒక్క భక్తి మాత్రమేగదా! భానుమూర్తి బంధఖానాలో భక్తి అనే సూత్రంతో బంధించబడి తన హృదయ మందిరంలోనే భగవంతుని పట్టి బంధించడానికి విశ్వప్రయత్నం చేస్తున్నాడు. ఎవ్వరికీ తెలియని, చెప్పినా అర్థంకాని అంతరంగికమైన ఈ అంతర్యుద్ధంలో అతడెన్నో అనుభూతులను పొందకలిగాడు. అనుభవాల నధిగమించిన ఆ యనుభూతులలో అతడనేక సంశయాలను తీర్చుకోగలిగాడు.

సరస్వతి ప్రతిరాత్రీ కాకపోయినా రెండు మూడు రోజులకొకసారి కన్పిస్తూనే వున్నది,

ఏడుకొండలవాడ శ్రీ వేంకటేశా
అలిమేలుమంగ ఓ ఆకాశగంగా! ఆకాశగంగా...' తన వీణారవంతో ఈ పాటను విన్పిస్తూనేవున్నది స్వప్నానుభూతుల్లో. తాను సందర్శిస్తున్న ఈ సత్యాన్ని అతడు లోకానికి చెప్పలేదు. చెబితే నమ్మేవారున్నారా? ఉంటారా? జైలరు సానుభూతి వహించినా అధికారులంతా ఆదరించినా భానుమూర్తిలో మార్పులేదు. అతడు పరధ్యానంలో గత జీవితంలోని సంఘటనల నుండి గుణపాఠాలను గుర్తించుకొంటున్నాడు. స్వప్నాలలో భావి జీవితంలోని దివ్య సన్నివేశాలను సందర్శిస్తున్నాడు.

కాలచక్రంలో నాలుగేండ్లు అంత వేగంగా దొర్లిపోగలవని భానుమూర్తి అనుకోనేలేదు. అతని సత్ప్రవర్తన కారణంగా నలభై రోజులకు ముందే అధికారులు విడుదల చేశారు. ఈ విషయం చక్రపాణికి జానకమ్మకు తెలియదు. భానుమూర్తి బాహ్య ప్రపంచంలో అడుగు పెట్టినా అతనిలో ఎట్టి ఆనందమూ అంకురించలేదు. దైన్యమూ ప్రవేశించలేదు. ఆ స్థితప్రజ్ఞత ఎట్లా అలవడినదో అతనికే ఆశ్చర్యం! తనకీ లోకంతో పనిలేదు. తనతో ఈ లోకానికి ప్రయోజనమున్నా తాను మునుపటివలె ఉపయోగపడాలనీ అనుకోలేదు. తాను నడిచిపోతున్నదారి నిజానికి ఏ వైపునకు వెడుతున్నదో! తనకు తెలియకనే నడుస్తున్నాడు. చివరికా దారిలో వెడుతున్న బస్సును చూచి అది తిరుపతిరోడ్డేనని తెలుసుకొని ఆశ్చర్యపోయాడు. సరస్వతి ఏం చెప్పింది? వేంకటేశ్వరుని హుండీలో కానుకవేసి ఆకాశగంగలో స్నానం చెయ్యమన్నది. ఆమె చనిపోయిన వెనుక ప్రతి కలలోనూ ఈమాటే చెబుతున్నది. ఆమె చనిపోయినా ఆమె కోర్కెను తీర్చడం తన కర్తవ్యం! అందుకేగా ఈ నాలుగేళ్లూ జైల్లో ప్రాణాలను నిల్పుకొన్నది. అసలామె చనిపోయిందా? చనిపోయినవారు మళ్లీ స్వప్నాలలో ఎట్లా కన్పిస్తారు? మూడుమాసాల క్రితం జైలు గవాక్షంలో నుండి క్రిందికి జారుతున్న త్రాచును చూపి 'అదిగో పాము పాము' అని గొంతెత్తి అరచినపుడే గదా తాను మేల్కొన్నాడు. ఎంతటి అపూర్వసంఘటనమది! బారెడు నల్లని నాగు. క్షణ మాలస్యమై ఉంటె తన్నే కాటు వేసేదేమో?

ఇంతకూ బ్రతికి ఉన్న వారెవరు? చనిపోయినా బ్రతికున్న వారెవరు? బ్రతికి ఉండీ చనిపోయిన వారెవరు?

భానుమూర్తి పాదాలు నొప్పిపుట్టే వరకూ నడిచాడు. పొద్దుగూకింది. సద్దుమణిగింది. అప్పుడేదో కొద్దిగా ఆకలి వేసింది. అంతమేరా నడచినవాడికి కనుచూపు మేరలో కన్పించే జనపద మేమంత దూరమని అన్పించలేదు. అన్నం ఎవరు పెడతారు? తిన్న ఇంటికే కన్నంవేసిన దొంగలకు వకాల్తా పుచ్చుకొని ఉన్న పున్నెమునుకూడా ఊడగొట్టుకొన్న తనకు అన్నం ఎవరు పెడతారు?

(63 వ పేజీ చూడండి)

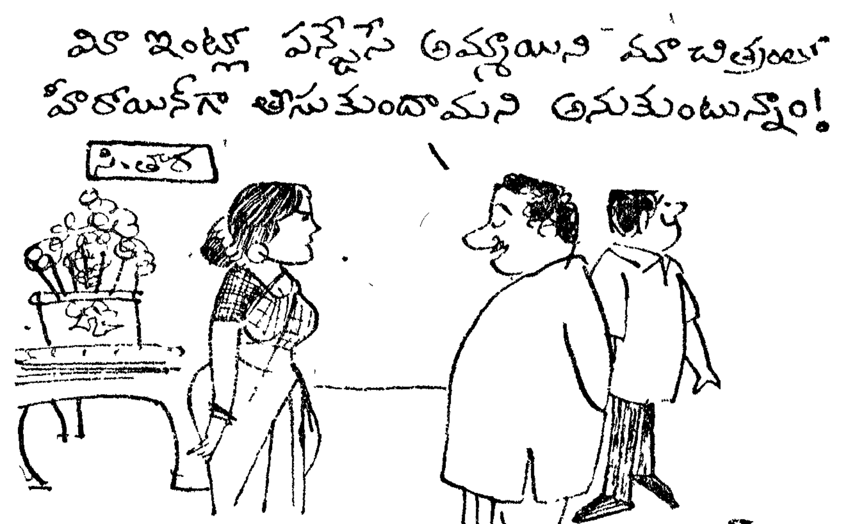

దట్టంగా పెరిగిఉన్న గడ్డం! బక్కచిక్కిన శరీరం! నాలుగేళ్లనాడు విడిచిన పంచె, పల్చని లాల్చీ! ఆ వేషం ఏమంత దర్పమైనదికాదు. దయనీయమైనదే. ఐనా అడిగితే తప్పేముంది? అడగడం న్యాయమే అధర్మమేమీకాదు. అనుమానాన్ని వదలి ఆ వీధి మొగుదల యింటిముందే నిలబడి అడిగాడు. ఆ ఇల్లాలు అన్నపూర్ణ కాకుంటే ఆకు నిండుకూ అన్నం తెచ్చిపెడుతుందా! ఆశ్చర్యమే మరి! వేడుతున్నది తిరుపతికైనపుడు ఏడుకొండలవాడికామాత్రం కరుణలేకుండా ఉంటుందా? ఎంతో హాయిగా ఆరుబయట వెన్నెల్లో పడుకొన్నాడా రాత్రి. మూడవజాములోనే మేలుకొని చకచకా నడక సాగించాడు సమాధిస్థితిలోని క్రమానుగత సోపానముల వంటి ఏడుకొండల దారివాడు అదృష్టవశాత్తు దైవానుగ్రహంతో ఉన్నట్టుండి ఆత్మసాక్షాత్కారం లభించే మార్గంవంటి దగ్గరి రహదారి. మంగాపురందోవ. శ్రీవారిమెట్టు. అలా అలా పైకివెళ్లిపోయాడు. అలసట కన్పిస్తేనా! ఆవైపు నుండే ఆహ్వానించింది బంగారుకోనేరు. తలనీలా లివ్వడానికి కట్నం? బిచ్చమెత్తితే తప్పా! భిక్షాటనతో యాత్ర చేసిన వారెందరు లేరు! గంటసేపటికే కట్నానికి కావలసినంతకంటే ఎక్కువ పైసలే లభించాయి. మిగిలిన పది పైసలకు కర్పూరం. చాలు. అదే పదివేలు. తలనీలాలు సమర్పించి బంగారుకోనేరు వద్దకు వచ్చాడు. ఎందరున్నారక్కడ? వారి విశ్వాసాన్ని ఏమనాలి? తానూ వారిలో ఒక్కడు. కోనేటిలో మునిగాడు. ధర్మదర్శనం లభించింది; ఎంత చక్కనివాడు ఏడుకొండలవాడు! సరస్వతి పక్కనే నిల్చొని పాడుతున్నది. అదే పాట. ఆ వీణారవమే! భ్రమా! తిరిగి చూచాడు. ఆమె లేదు. ఎందుకు లేదు? ఉంది. ఉంది. ఆ భావనతోనే హుండీవద్దకు వచ్చాడు. సరస్వతి అన్నదికదా హుండీలో కానుక వెయ్యమని! పెళ్లినాడు అత్తగారిచ్చిన ఆ ముద్దుటుంగరాన్ని అందుకే ఉంచుకొన్నాడేమో! భానుమూర్తి ఉంగరాన్ని హుండీలో వేశాడు. సరస్వతి చిరునవ్వుతో సాక్షాత్కరించింది. ఎంత మధురమిది!

ఆకాశగంగ

(23 వ పేజీ తరువాయి)

ఇంకేముంది? ఆకాశగంగ! అన్నంమాటనే మరచిపోయాడు. ఆకలి ఉంటేనా? ఒక్క ఊపుతో ఆ దిక్కుకేసి నడిచాడు. అదే... ఆ.. ఆకాశగంగ! ఆ చిన్నిజలపాతస్వరం సరస్వతి మధురగళాన్నే గుర్తుకు తెస్తున్నది. 'సరస్వతీ! స్నానంచేస్తున్నాను. ఆకాశగంగలో స్నానంచేస్తున్నాను. అన్ని పాపాలు పోయినట్టేనా?' అన్నాడప్రయత్నంగా భానుమూర్తి. సరస్వతి కిలకిలమని నవ్వుతున్నది. ఆకాశగంగ గలగలమని దుముకుతున్నది. ఆమె శ్రుతులను మీటి ఆలాపిస్తున్నది, 'ఏడుకొండలవాస' అదే పాట.

భానుమూర్తి బట్టలు పిండుకొన్నాడు. లాల్చీ నాలుగు గోచీలైంది. అక్కడే అతిసమీపంలో వటవృక్షచ్ఛాయలో ఆశీనుడయ్యాడు. ఎవరో యాత్రికులు ఆ ముందుంచిన దేదో తనకు తోచినపుడు తింటాడు. ఉదయ సంధ్యల్లో నియమంతప్పక ఆకాశగంగలో మునుగుతూ వుంటాడు. పాపం! ఆ తల్లితండ్రు లెలా ఊహించార్లో? జైలునుండి వెళ్లిపోయాడని తెలిసి పసిబట్టినట్లు ఏడుకొండల నెక్కి వేంకటేశ్వరుని దర్శించి ఆకాశగంగలో సుస్నాతులై ఆ పరిసరాలను గాలిస్తున్నారు

భానుమూర్తి వచ్చాడు. స్నానం చేస్తున్నప్పుడే గుర్తించి కౌగిలించుకొన్నది తల్లి. చక్రపాణి ఎంతో ఆప్యాయంగా పలకరించాడు. అతడు మాట్లాడలేదు. ఎంత బ్రతిమలాడినా మాట్లాడితేగా? ఆ సమీపంలో కూర్చున్న సాధువు చెప్పారు, 'ఆయన మహాయోగి. ఎందుకు ఇబ్బంది పెడతారు? ఎవరితోనూ మాట్లాడడని. 'నేను తల్లినే, నేను తండ్రినే' అని మొత్తుకొన్నారిద్దరూ. ఎవరో బిచ్చగాడు తంబుర మీటుతున్నాడు.

'తల్లి ఎవరో తండ్రి ఎవరో తనయుడెవరో మనసా!

తాను ఎవరో దైవమెవరో కానగలమా మనసా!

ధర్మమేదో న్యాయమేదో సత్యమేదో మనసా' పాట విన్పిస్తూనేవుంది. ఆకాశగంగ ప్రణవస్వరంలో క్రమక్రమంగా లీనమవుతున్న ఆ పాటతోపాటు చక్రపాణి మంచు కరిగినట్లు ద్రవించిపోతున్నాడు. జానకమ్మ సెలయేరు ప్రవహించినట్లు స్రవించిపోతున్నది.

పద్మాసనాసీనుడైన భానుమూర్తి దక్షిణామూర్తి భాతి జ్వాజ్వల్యమానుడై భాసిస్తున్నాడు వటవృక్షచ్ఛాయలో.

సరస్వతి కంఠస్వరం మాత్రం ఆకాశగంగ గలగలారవములో స్పష్టంగా విన్పిస్తున్నది.

'ఏడుకొండలవాస శ్రీ వేంకటేశ

అలిమేలుమంగా ఓ ఆకాశగంగా! ఆకాశగంగా! ఆకాశగంగా.'